

Klimatická změna v básni

KLIMATICKÁ
ZMĚNA

Časová náročnost

90 minut

Věk

11 let a výše

Předměty

Výtvarná výchova
Český jazyk
Anglický jazyk

Pomůcky

Papír, psací potřeby (různé barvy – zelená, červená, modrá), lepidlo, nůžky, texty článků, fotografie ze článků, fixy (různé tloušťky)

Náročnost

Informace, které se vyskytují v médiích a na sociálních sítích, jsou uspořádány a vybrány z širšího okruhu informací, z nichž část je vymazána a tím může být podstatně změněn jejich význam. Lekce tak bude schopnosti žáků analyzovat textový materiál, s kterým se žáci setkávají v médiích.

CÍLE

Žák/žákyně:

- rozliší pojmy spojené s tématem klimatické změny a jejich dopady,
- interpretuje vztahy mezi vizuální a textovou částí článků a vyjádří, jakým způsobem mohou ovlivňovat vnímání klimatické změny,
- kreativně reorganizují textovou část článku tak, aby v něm našli jiný smysl pomocí "Blackout poetry".

POSTUP LEKCE

EVOKACE (15 minut)

Rozdělíme žáky do skupin po 4 až 6 (ideálně náhodně, např. losováním, rozpočítáváním) a každé skupině rozdáme **články** (bez obrázků, s těmi se bude pracovat až v dalším kroku). Každá skupina ve svém článku rozdílnými barvami označí (podtrhne, zakroužkuje) slova, která představují pozitivní (zelená barva), negativní (červená barva) a neutrální (modrá barva) dopady změny klimatu.

Každá skupina pak nahlas přečte svůj článek a sdílí, jaká slova a proč z něj vybrali. Ostatní skupiny se mohou na cokoli k výběru konkrétních slov doptat a o jejich vhodnosti diskutovat.

Průběžně zaznamenáváme všechna vybraná slova včetně jejich „barevného“ rozlišení dle dopadu klimatické změny (např. na tabuli, flipchart, případně digitální nástěnku). Můžeme se doptat:

Jaký je motiv článku? Co se autor o klimatické změně snaží říct? Prezentuje článek pozitivní i negativní dopady KZ? Na základě čeho jsme vybírali, jestli je daný dopad pozitivní, negativní nebo neutrální?

Metodický tip

Články jsou ústředním bodem aktivity, proto je nezbytné vybrat dva až čtyři články týkající se změny klimatu. Články by měly být aktuální, měly by mít výrazné vizuální prvky a měly by být krátké. Pro použití v rámci lekce je třeba vyjmout z článků obrázky a prezentovat je samostatně.

Příklady článků:

- VÁCLAVÍKOVÁ, Jana. Sníh letos nahradila tráva. Aktuálně.cz. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/snih-letos-nahradila-trava-alpske-skiarealy-nabizeji-kola/r~0a5e9e16901311eda25a0cc47ab5f122/>
- SEDLÁČEK, Štěpán. Studentští aktivisté: Nejsme klimatičtí hysterici, politici se vykrucují. Respekt. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/agenda/studentsti-aktiviste-nejsme-klimaticti-hysterici-ale-politici-se-vykrucuji> - dostupné pro předplatitele Respektu
- KOPULETÁ, Zuzana. Sucho, vlny veder i mrazy, když už rostliny kvetou. iRozhlas. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/priroda/sucho-zima-letu-horko-mrazy-zemedelstvi-zmena-klimatu-trnka_2303251803_kac
- Další zdroje článků: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/klima/>, <https://klima.clovekvtisni.cz/>, <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy?kategorie=Klima&ion=&btn=Vybrat>, <https://ct24.ceskatelevize.cz/tema/393536-zmeny-klimatu>

UVĚDOMĚNÍ (60 minut)

Obrázky

V každé skupině si žáci zvolí jednoho zástupce, který bude popisovat obrázek z jejich článku. Těmto vybraným zástupcům každé skupiny rozdáme/nasdílíme příslušné obrázky. Jejich úkolem je obrázek popsat, zatímco ostatní ze skupiny ho na základě popisu kreslí.

Pro zjednodušení je možné na začátku nastavit pravidla, jak bude obrázek popisován - např. obrázek je možné popisovat postupně dle navržených částí: „v levém horním rohu se nachází..., které zabírá cca polovinu této části“. Je vhodné žákům sdělit, že obrázek nebude žádným způsobem hodnocen (dle věrnosti zobrazení originálního obrázku, dle umělecké kvality apod.).

Poté se zástupci každé skupiny podělí o originální obrázek a porovnájí ho s kresbami, které vytvořili ostatní ve skupině.

Následuje krátká diskuze. Vyzveme žáky, aby se zamysleli nad vztahem mezi obrázky, slovy a vyjadřovanými pocity. Reflexi žáků můžeme podpořit vhodnými otázkami, např.:

- Která část popisu / slovní výraz vám při kreslení obrázku nejvíce pomohl/a?
- Změnil mluvčí v průběhu svůj popis, aby vás lépe navedl k obrázku?
- Myslíte si, že kreslení obrázku dle popisu zlepšilo pochopení původních obrázků a významu textu?

Blackout poetry

Sdělíme žákům, že budou tvořit báseň metodou Blackout poetry a případně metodu krátce popíšeme.

BLACKOUT POETRY

Účelem Blackout poetry je vyvodit nový význam z něčeho, co původně vytvořil někdo jiný. Zastřešujícím účelem je spíše hledání smyslu. Kdykoli někdo vytváří Blackout poetry, nahlíží hlouběji do existujících děl a snaží se odhalit nové příběhy. Blackout poetry může být také skvělým zdrojem pro zkoumání vlastní kreativity a jedinečnou metodou vytváření společenských komentářů.

Postup:

Najdeme si text (např. starou knihu, časopis, novinový článek, deníkový záznam), se kterým chceme pracovat.

Přečteme si úryvek z vybraného textu a dáváme pozor na důležitá slova nebo slovní spojení, která bychom mohli použít ve své básni. Můžeme je volně zakroužkovat tužkou nebo si je poznamenat na jiný list papíru.

Vyznačíme si, co v básni určitě nechceme a začerníme to fixou.

Přečteme si zbývající (nezačerněnou) část a zhodnotíme, zda vybraná slova opravdu sdělují, co chceme. Pokud nejsme spokojeni, svou volbu upravíme. Pokud jsme spokojeni, začerníme případné zbývající části, které v básni nechceme.

Příklady Blackout poetry:

Zdroje:

What is Blackout poetry: The Complete Guide + Examples. Blackoutpoetry.co [Online]. 5.3.2022. [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.blackoutpoetry.co/blog/what-is-blackout-poetry-the-complete-guide-and-examples>

Blackout poetry. Poem Solutions Limited [Online]. © 2023. [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://poemanalysis.com/genre/blackout-poetry/>

Každý si vybere článek s tématem klimatické změny, se kterým chce pracovat, a podle toho jim rozdáme jejich kopie (text bez obrázků). Pro zjednodušení je možné vybrat jeden článek, se kterým budou pracovat všichni žáci.

Vyzveme žáky, aby z textu vybrali slova, která chtějí zachovat pro svou báseň, a černým fixem zakryli všechna ostatní. Je možné určit maximální/minimální počet slov, která musí žáci vybrat pro svou báseň. Mladším žákům či žákům bez předchozí zkušenosti s metodou poskytneme podporu a několik rad (např. jak vybírat slova pro Blackout poetry). Naopak starší žáky a zejména žáky, kteří mají s touto metodou zkušenosti, můžeme požádat o vytvoření haiku (více o haiku např. zde: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/3081-haiku>).

Každý svou báseň podepíše, odatuje a nalepí na bílou kartičku tak, aby ji orámoval jako malé umělecké dílo.

(Nepovinné: Žáci také mohou článek vyzdobit a nakreslit na něj nějaký obrázek.)

Sdílení básní

Žáci se vrátí do svých původních skupin a sdílí své básně mezi sebou. Poté si náhodně vymění básně s žáky z jiných skupin a každý si přečte alespoň jednu báseň někoho z jiné skupiny.

Všichni žáci pak společně vytvoří malou výstavu svých básní (např. na zdi/nástěnce, na lavicích, na zemi).

REFLEXE (15 minut)

Žáci si prohlédnou básně, které vytvořili. U jednotlivých básní mohou zanechat drobné komentáře a značky (např. formou značek jako na sociálních sítích – like, srdíčko, hvězdička).

Rozdělíme žáky do menších skupin po 4 až 6 (např. dle toho, které básně se jim líbily). Žáci se ve skupinách zamyslí nad zážitkem z tvorby a přemýšlí o tom, jak obrazy a slova ovlivňují naše vnímání důležitých témat, jako je například změna klimatu. Můžeme reflexi podpořit na příklad následujícími otázkami:

- Co si myslíte, že je společným znakem Blackout poetry?
- Jak jste vybírali slova, která jste použili ve své básni?
- Myslíte si, že báseň může reprezentovat změnu klimatu? Proč?
- S jakým problémem jste se nejvíce potýkali?
- Jak jste se cítili, když jste přemýšleli o tématu, kterému se článek věnoval?
- Jak jste se cítili, když jste vytvořili něco úplně jiného?

Po diskusi ve skupinách mohou žáci sdílet své myšlenky i s ostatními. Po dohodě se žáky mohou být básně vystavené i dlouhodobě ve společném či veřejném prostoru.

Zdroj: Autoři lekce: Lekce byla vytvořena v rámci mezinárodního projektu **DEXPO** – kritickým myšlením k ochraně klimatu.

Co-funded by
the European Union

Klub globálního vzdělávání je podpořen z prostředků Evropské unie. Nereprezentuje oficiální postoje Evropské unie nebo Evropské výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Evropská unie ani EACEA za ně nemohou nést odpovědnost. Za jeho obsah zodpovídá zhotovitel ARPOK, o.p.s.

